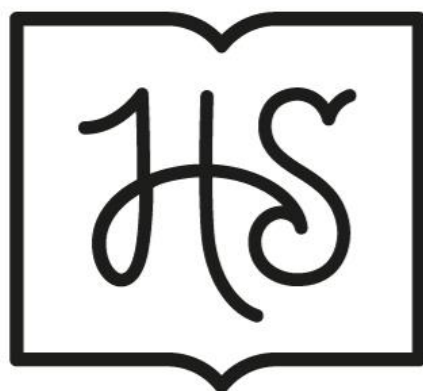

HISTORIA SCHOLASTICA

2/2016

Ročník / Volume 2

Praha / Prague 2016

Historia scholastica

Č. / No. 2/2016

Roč. / Vol. 2

Redakční rada / Editorial Board

Vedoucí redaktor / Editor-in-chief: doc. PhDr. Tomáš Kasper, Ph.D. (Technická univerzita v Liberci)

Zástupce vedoucího redaktora / Deputy Editor: PhDr. Markéta Pánková (Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského v Praze)

Prof. PhDr. Milena Lenderová, CSc. (Univerzita Pardubice)

Prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc. (Univerzita Pardubice)

Doc. PhDr. Růžena Váňová, CSc. (Filosofická fakulta University Karlovy v Praze)

Doc. Mgr. Jaroslav Šebek, Ph.D. (Univerzita Karlova v Praze a Akademie věd ČR)

PhDr. Dana Kasperová, Ph.D. (Technická univerzita v Liberci)

Mgr. Magdaléna Šustová (Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského v Praze)

Mezinárodní redakční rada / International Editorial Board

Prof. PhDr. Jaroslav Pánek, DrSc., dr.h.c. (Historický ústav Akademie věd ČR)

Prof. Dr. Jürgen Oelkers (Emeritus Professor Universität Zürich)

Prof. Dr. András Németh (Eötvös Loránd Tudományegyetem Budapest)

Prof. Dr. Simonetta Polenghi, Ph.D. (Università Cattolica del Sacro Cuore Milano)

Prof. Dr. Andreas Hoffmann-Ocon (Pädagogische Hochschule Zürich)

Prof. Dr. Edvard Protner (Univerza v Mariboru)

Prof. Dr. Eva Matthes (Universität Augsburg)

Prof. Dr. Dr.h.c. Ehrenhard Skiera (Univ. Prof. a.D. Europa-Universität Flensburg)

Prof. PhDr. Blanka Kudláčová, Ph.D. (Trnavská univerzita v Trnavě)

Prof. Dr. Gerald Grimm (Universität Klagenfurt)

Prof. Andreas Fritsch (Deutsche Comenius Gesellschaft)

Dr. Marta Brunelli, Ph.D. (University of Macerata)

Výkonná redaktorka / Executive Editor: Mgr. Ing. Petra Holovková (Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského v Praze)

Vydavatel / Publisher:

Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského

Valdštejnská 20, 118 00 Praha 1, www.npmk.cz

IČ 61387169

ISSN 2336-680X

Časopis Historia scholastica vychází 2x ročně.

Toto číslo vyšlo 31. prosince 2016.

Obsah

ÚVODNÍK Tomáš KASPER Markéta PÁNKOVÁ	1
Střední vojenské školství v Československu po roce 1948 Tomáš JIRÁNEK	2
Inspektor Gustav Werner a jeho vliv na fungování českých středních škol v Protektorátu Čechy a Morava Magdaléna ŠUSTOVÁ	15
DISKUSE: Antinomie totality a diskurs československé marxistické pedagogiky: touha po jednotě a touha po moci Martin STROUHAL	26
Diskurs o modernizaci výuky a školy v podmínkách totalitární společnosti (na příkladu FF UK v Praze po r. 1968 v normalizačním režimu) Jaroslav KOŤA	36
Československá pedagogická psychologie ve službách socialistické pedagogiky. Richard JEDLIČKA	42
VARIA: Evropská migrační krize a její historické kořeny. Jaroslav PÁNEK	57
REPORT: Mezinárodní vědecká konference „Humanita jako základní hodnota výchovy a vzdělávání. Od Komenského nápravy věcí lidských k pedagogům, vychovatelům - humanistům v dramatických událostech 20. století“. Magdaléna ŠUSTOVÁ	71

REPORT:

73

Medzinárodné sympóziium *Kontinentálna „pedagogika“ – jej problémy a výzvy v historickej a filozofickej optike*, Smolenický zámok, 17. – 18. október 2016.

Blanka KUDLÁČOVÁ, Andrej RAJSKÝ

RECENZE:

76

Kudláčová, Blanka (ed.): *Pedagogické myslenie, školstvo a vzdelávanie na Slovensku v rokoch 1918-1945*. Trnava 2016, 413 s.

Tomáš KASPER

REPORT:

Mezinárodní vědecká konference „Humanita jako základní hodnota výchovy a vzdělávání. Od Komenského nápravy věcí lidských k pedagogům, vychovatelům - humanistům v dramatických událostech 20. století“.

Magdaléna ŠUSTOVÁ^a

^aNárodní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského, Praha, Česká republika

Dne 17. října 2016 se v Národním pedagogickém muzeu a knihovně J. A. Komenského konala již čtvrtá konference věnovaná dějinám školství a pedagogiky, kterou za finanční podpory Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) uspořádalo Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského ve spolupráci s Technickou univerzitou v Liberci, Fakultou přírodovědně-humanitní a pedagogickou. Setkání bylo symbolicky věnováno jubilentům doc. PhDr. Růženě Váňové, CSc. a PhDr. Martinu Steinerovi, předním českým odborníkům v oblasti dějin školství a kmenologie.

Konferenci zahájili náměstkyně pro řízení sekce ekonomické MŠMT RNDr. Zuzana Matušková a děkan Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci prof. Jan Pícek, CSc., spolu se zástupci organizačního výboru PhDr. Markétou Pánkovou (ředitelkou Národního pedagogického muzea a knihovny J. A. Komenského, Praha) a doc. PhDr. Tomášem Kasperem, Ph.D. (proděkanem Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci). Po slavnostním zahájení byla minutou ticha uctěna památka kmenoložky prof. PhDr. Dagmar Čapkové, CSc., která zesnula 24. května 2016.

V dopolední části programu vystoupil PhDr. Martin Steiner (Filozofický ústav Akademie věd ČR) s referátem „Humanita v antické tradici“, jehož cílem bylo poukázat na prameny, z nichž bylo čerpáno v novověku a také na cesty, kterými se názory antických autorů dostávaly k intelektuálům raného novověku. Na tento příspěvek společně navázali doc. PhDr. Jana Přívratská, CSc. (3. lékařská fakulta Univerzity Karlovy) a Vladimír Přívratský, CSc. (Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy) s příspěvkem „Pojetí humanity v edukační koncepci Komenského jako příspěvek lidské budoucnosti“, který představil lidství nejenom jako cíl a základní etickou hodnotu Komenského koncepce, ale i jako prostředek fungování lidské společnosti. Po českých příspěvcích vystoupili zahraniční hosté, a to prof. Dr. Frank

Tosch (Universität Postdam) a prof. Dr. Ehrenhard Skiera (Univ. Prof. a.D. Europa-Universität Flensburg). Prof. Tosch přednesl referát „Humanita ve filantropické myšlence a praxi: školní reforma Friedricha Eberharda von Rochowa (1734-1805) na vzorné škole v Reckahnu“, v němž představil znaky humanity ve filantropickém výchovném hnutí a detailně analyzoval reckahnský reformní projekt. V závěru své přednášky pak systematizoval dimenze filantropického myšlení a jednání coby stimulujícího faktoru pro dlouhodobější účinek humanitního ideálu. Prof. Skiera věnoval svůj referát „Výchova a kontrola ve „století dítěte“ – o totalitním pokušení v pedagogice“ analýze pedagogických zásad, které na počátku 20. století představila Ellen Key a výchovných zásad Marie Montessori a Rudolfa Steinera, v nichž překvapivě našel řadu prvků autoritativního pojetí výchovy.

V odpolední části byl nejprve představen projekt Křižovatky osudů, jehož úkolem je přiblížit tzv. „akci Zámky“ organizovanou Přemyslem Pittrem. Díky této akci bylo zachráněno více než 800 bezprizorních 800 českého, německého i židovského původu, které se na konci druhé světové války ztratily svým rodičům či byly zachráněny v koncentračních táborech. Díky projektu Křižovatky osudů se pracovníci Archivu Přemysla Pittra a Olgy Fierzové PhDr. Lence Lajskové z Národního pedagogického muzea a knihovny J. A. Komenského se podařilo zachytit výpovědi několika zachráněných dětí. Po Lence Lajskové vystoupila doc. PhDr. PhDr. Růžena Váňová, CSc. s referátem „Učitelé – humanisté“, v němž se soustředila na formy realizace humanistických idejí v činnosti učitelů pokusných škol v meziválečném Československu.

Ve druhé části odpoledního programu měli možnost vystoupit čtyři pamětníci, kteří se jako děti či dospívající ocitli v pekle koncentračních a pracovních táborů zřizovaných totalitními režimy. Byli to akademická malířka Helga Hošková-Weissová, výtvarník Pavel Kohn a pedagog Vojmír Srdečný, kteří prošli nacistickými koncentračními tábory. K nim patří i paní Věra Sosnarová, která jako zázrakem přežila devatenáct let věznění ve stalinském pracovním táboře (GULAG). Posledním pamětníkem byl Jiří Zajíc, vedoucí skautského oddílu v době normalizace. Vyslovená svědectví, zejména pak emotivní výpověď Věry Sosnarové vzbudila mezi účastníky velký ohlas. Záznam z jejich vystoupení byl zpracován a bude zveřejněn v časopise Historia scholastica v roce 2017.

Na závěr konference pak organizační výbor představil odbornou akci připravovanou na rok 2017, kdy od 25. do 27. dubna proběhne mezioborové sympozium „Učitelé na cestách v 18. až 20. století“, na jehož realizaci spolupracují kromě výše zmíněných institucí Památník národního písemnictví, Katedra dějin a didaktiky dějepisu a Katedra hudební výchovy Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy a Západočeské muzeum v Plzni; finanční podporu opět přislíbilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.